

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

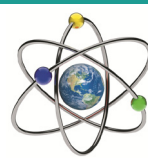
№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 704 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlar misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'loy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar.....	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinov Abror qizi, Norimboyeva Sarvinov Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinov</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlari	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

Tabiiy fanlar darslarini o'qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari	533
<i>Ochilova O'g'iloy Mardon qizi</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremmas in English, Uzbek, and Russian Languages.....	537
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Kurash mashg'ulotlarida raqamli texnologiyalar qo'llanilishi.....	542
<i>Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o'g'li</i>	
O'spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	546
<i>Karimova Gulxumor Shodi qizi</i>	
ChatGPT kabi til modellarining ta'lim va fan sohasiga ta'siri	550
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Biologiya ta'limida qo'llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni	554
<i>Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich</i>	
Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ.....	560
<i>Рустамова Феруза Махмуджановна</i>	
Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari	565
<i>Imomov Musurmon Pirnazarovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish metodikasi.....	572
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o'rni	576
<i>Shabbazova Nodira Xamzayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish	579
<i>Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Tasviriy san'at ta'limida kompozitsiya o'qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi.....	581
<i>Karshiboyeva Dilafuz Boxodirovna</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o'rni .	584
<i>Altibayeva Malika Kuvandikovna</i>	
STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	587
<i>O'rinova Feruza O'ljayevna, To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Aholi o'rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	591
<i>Davulov Ozodbek Qalandarovich</i>	
Tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari	595
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners.....	600
<i>Nargiza Tulyaganova</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari	604
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili	608
<i>Karimberdiyev Azamat Axmadjon o'g'li</i>	
O'smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	614
<i>Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o'rni (4K, 5E, 5I modellari misolida).....	617
<i>Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi</i>	
Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari	624
<i>Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi</i>	

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili	628
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi	
Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi	633
Amanova Dilorom Faxritdin qizi	
Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari	637
Fayzullayev Shohrux	
The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm	641
Fozilova Maxina Adashevna	
Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi	645
G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna	
Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish	651
Isoqov Shohruh Turabek o'g'li	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Parems in English, Uzbek, and Russian Languages	654
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi	
Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni	659
Mamatxanova Nargiza Toxirovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	663
N. Sh. Abdullayeva, F. R. Valiyeva, S. S. Raximova	
Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari	667
O. A. Shodiyeva	
Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari ..	672
Y. R. Azzamov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari	676
Yakubova Zilola Zikirovna	
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	679
Teshayeva Dilnoza Chori qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari.	684
Yuldasheva Dilshoda To'liqinovna	
Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования	688
Анварова Хуснора, Исохонова Азиза	
Толерантность в мультикультурном обществе	692
Бекбосынова З. К.	
Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности	696
Исмаилова Мадинабону	
Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений	701
Хамидова Нигора Тулкуновна	

TASAVVUFDA MA'NAVIY TARBIYA TUSHUNCHASI VA UNING NAZARIY- METODOLOGIK ASOSLARI

Satimova Sevinch Sardorbekovna

Pedagogika kafedrası magistranti
Urganch RANCH texnologiya universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada tasavvuf ta'limotida ma'naviy tarbiya tushunchasi hamda uning nazariy-metodologik asoslari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tasavvufiy tarbiya insonning ichki dunyosini poklash, nafsni jilovlash hamda axloqiy va ruhiy kamolotga erishishni ko'zda tutuvchi murakkab va uzviy pedagogik jarayon sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda tasavvufning asosiy kategoriyalari – nafs, qalb, ruh, shariat, tariqat va haqiqat tushunchalari klassik tasavvufiy manbalar hamda zamonaviy ilmiy tadqiqotlar asosida izchil sharhlanadi.

Maqolada tasavvufiy tarbiyaning metodologik tamoyillari, xususan, nafsni tarbiyalash, qalbni poklash, zikr, tafakkur va muraqaba kabi ruhiy-amaliy usullarning pedagogik ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, tasavvuf ta'limotida muhim o'rin tutuvchi ustoz–shogird (murshid–murid) munosabatlarining tarbiyaviy mazmuni hamda uning shaxs kamolotidagi o'rni chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari tasavvufiy ma'naviy tarbiya g'oyalarining zamonaviy ta'lim tizimida shaxsning axloqiy-ma'naviy rivojini ta'minlashdagi muhim ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so'zlar: tasavvuf, ma'naviy tarbiya, nafs tarbiyasi, ruhiy kamolot, pedagogik metodologiya.

Abstract: This article systematically analyzes the concept of spiritual education in Sufism and its theoretical and methodological foundations. Sufi education is interpreted as a complex and holistic pedagogical process aimed at purifying the inner world of an individual, controlling the ego (nafs), and achieving moral as well as spiritual perfection. The study consistently explains the key categories of Sufism – nafs, heart (qalb), soul (ruh), sharia, tariqa, and haqiqa – based on classical Sufi sources and modern scientific research.

The article highlights the methodological principles of Sufi education, particularly the pedagogical significance of such spiritual-practical methods as disciplining the nafs, purifying the heart, remembrance (dhikr), contemplation (tafakkur), and meditation (muraqaba). It also provides an in-depth analysis of the teacher–disciple (murshid–murid) relationship and its educational role in personal development. The findings reveal the significant role of Sufi spiritual education in fostering the moral and spiritual development of individuals within the modern education system.

Key words: Sufism, spiritual education, nafs discipline, spiritual development, pedagogical methodology.

Аннотация: В данной статье системно анализируется понятие духовного воспитания в суфизме, а также его теоретико-методологические основы. Суфийское воспитание рассматривается как сложный и целостный педагогический процесс, направленный на очищение внутреннего мира человека, обуздание нафса и достижение нравственного и духовного совершенства. В исследовании последовательно раскрываются основные категории суфизма – нафс, сердце (кальб), дух (рух), шариат, тарикат и хакикат – на основе классических суфийских источников и современных научных исследований.

В статье освещаются методологические принципы суфийского воспитания, в частности педагогическое значение таких духовно-практических методов, как воспитание нафса, очищение сердца, зикр, размышление (тафаккур) и медитация (муракаба). Также проводится углубленный анализ отношений наставник–ученик (муршид–мюрид) и их роли в формировании личности. Результаты исследования демонстрируют важное значение идей суфийского духовного воспитания в обеспечении нравственно-духовного развития личности в современной системе образования.

Ключевые слова: суфизм, духовное воспитание, воспитание нафса, духовное развитие, педагогическая методология.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida shaxsning ma'naviyati, axloqiy qadriyatlari hamda ruhiy barqarorligi masalasi nihoyatda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Hozirgi davrda yosh avlod nafaqat bilim va texnologik ko'nikmalarni o'zlashtirishi, balki o'zining axloqiy va ruhiy yetukligini ham izchil rivojlantirishi zarur. Shu bois, zamonaviy pedagogika nafaqat fanlarni o'rgatish, balki shaxsni ma'naviy-axloqiy jihatdan kamol toptirish, unda ijtimoiy va ichki muvozanatni shakllantirish vazifasini ham bajarishi lozim. Bugungi kunda maktab, kollej va universitetlarda bilim berish jarayoni bilan bir qatorda ma'naviy tarbiya elementlarini tizimli ravishda joriy etish masalasi ilmiy tadqiqotlar markazida turibdi (Nasr, 2007; Knysh, 2017).

Mazkur nuqtayi nazardan qaraganda, Sharq ma'naviy merosi, xususan, tasavvuf ta'limoti inson tarbiyasiga doir boy nazariy va amaliy tajribani o'zida mujassam etgan. Tasavvufiy ta'limot qadimdan insonning ichki dunyosini o'rganish, qalbni poklash, nafsni jilovlash hamda ruhiy uyg'onishga erishishga qaratilgan ilmiy-falsafiy tizim sifatida shakllangan. U nafaqat diniy-amaliy qoidalar majmuasi, balki shaxsning ijtimoiy, axloqiy va ruhiy rivojlanishini ta'minlovchi metodologik jihatdan puxta ishlab chiqilgan tizimdir (Al-Ghazali, 2015; Trimmingham, 1998).

Tasavvuf islom falsafasining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, uning markazida inson qalbini poklash, nafsni jilovlash, ruhni tarbiyalash hamda oliy ma'naviy kamolotga erishish g'oyasi turadi. Tasavvufiy ta'limotda ma'naviy tarbiya shaxsning ichki olamini shakllantirish orqali uni barkamol inson darajasiga yetkazishni ko'zlaydi. Shu nuqtai nazardan, tasavvufiy tarbiya nafaqat diniy-amaliy faoliyat, balki chuqur pedagogik mazmunga ega bo'lgan tizim sifatida qaraladi. Unda psixologik, axloqiy va ijtimoiy komponentlar uzviy ravishda o'zaro bog'langan holda namoyon bo'ladi (Rumi, 2006).

Bundan tashqari, zamonaviy pedagogik tadqiqotlar tasavvufiy tarbiyaning shaxsni ichki jihatdan kamol topirishdagi samaradorligini tasdiqlaydi. Xususan, ustoz–shogird modeli nafaqat bilim uzatish, balki shaxsni ruhiy va axloqiy jihatdan shakllantirishda muhim pedagogik vosita sifatida e'tirof etiladi. Mazkur model zamonaviy pedagogikada keng qo'llanilayotgan mentorlik hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga uyg'un keladi (Nasr, 2007; Knysh, 2017).

Ushbu maqolaning maqsadi – tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning nazariy-metodologik asoslarini ochib berish hamda zamonaviy pedagogika bilan bog'liq jihatlarini yoritishdan iborat. Tadqiqot natijalari tasavvufiy ma'naviy tarbiyaning nafaqat tarixiy, balki zamonaviy shaxs tarbiyasidagi muhim ahamiyatini ko'rsatadi hamda uni pedagogik amaliyotga integratsiya qilish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, maqolada tasavvufiy tarbiya metodlarining psixologik, axloqiy va ijtimoiy komponentlari kompleks tarzda tahlil qilinib, ularni zamonaviy ta'lim jarayoniga samarali tatbiq etish istiqbollari asoslab beriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tasavvufda ma'naviy tarbiya masalasi klassik va zamonaviy ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Mazkur mavzu nafaqat diniy, balki pedagogik, psixologik va falsafiy jihatlarni ham o'z ichiga oladi, chunki tasavvufiy ta'limot insonning ruhiy va axloqiy kamolotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Imom G'azzoliyning "Ihyo ulum ad-din" asari tasavvufiy tarbiyaning nazariy asoslarini chuqur tahlil qilgan fundamental manbalardan biri hisoblanadi. Al-G'azzoliy nafsni tarbiyalash, qalbni poklash hamda axloqiy fazilatlarini shakllantirish jarayonlarini tizimli ravishda yoritadi. U, shuningdek, tarbiyalovchi va tarbiyalanuvchi o'rtasidagi munosabatlarni, ruhiy mas'uliyat va ichki intizomni rivojlantirishning metodologik jihatlarini batafsil tushuntiradi. Al-G'azzoliy ta'kidlaydiki, ma'naviy tarbiya nafaqat tashqi xatti-harakatni tartibga solish, balki qalb va ruhni poklashga qaratilgan chuqur ichki jarayonni ham talab etadi (Al-Ghazali, 2015).

Jaloliddin Rumiyning "Masnaviy" asarida inson ruhiy kamolotining badiiy-falsafiy talqini berilgan. Rumiya ko'ra, tarbiya jarayoni muhabbat, sabr va ichki poklanish orqali amalga oshadi. U ruhiy o'sishni insonning ichki tajribasi, hissiyotlari va intilishlari bilan uzviy bog'laydi. Rumi, shuningdek, tarbiyaning asosiy vositalari sifatida zikr, tafakkur va ibodatni ko'rsatadi. Shu jihatdan "Masnaviy" asari ma'naviy tarbiyaning nazariy-falsafiy va badiiy mazmunini chuqur ochib beradi (Rumi, 2006).

Markaziy Osiyo tasavvuf maktabida Ahmad Yassaviy va Bahouddin Naqshbandning qarashlari alohida ahamiyatga ega. Ahmad Yassaviyning "Hikmatlar" asari xalqona va didaktik uslubda ma'naviy tarbiyaga oid tavsiyalarni bayon etadi. U insonlarni sabr, adolat, halollik va ibodat kabi axloqiy fazilatlarini amaliy hayotda qo'llashga undaydi. Shuningdek, Yassaviyning pedagogik yondashuvi o'rganilayotgan axloqiy qadriyatlarni hayotiy tajriba bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan.

Naqshbandiya tariqatida esa “dil ba yoru, dast ba kor” tamoyili asosiy nazariy prinsip sifatida ilgari suriladi. Mazkur tamoyil shaxsning ruhiy va dunyoviy hayotini uyg'unlashtirish, qalbni poklash hamda nafsni nazorat qilish orqali ma'naviy kamolotga erishishni ko'zlaydi. Naqshbandiylik maktabida tarbiya jarayoni ustoz–shogird modeli asosida amalga oshiriladi. Bu esa pedagogik nuqtai nazardan shaxsning ichki va tashqi rivojlanishini uyg'unlashtiruvchi tizim sifatida baholanadi (Trimingham, 1998).

Zamonaviy tadqiqotchilar tasavvufni pedagogik va psixologik nuqtai nazardan ham o'rganib, uning shaxs tarbiyasidagi ahamiyatini e'tirof etmoqdalar. Jumladan, Knysh (2017) tasavvufiy metodlarning shaxsning axloqiy va ruhiy rivojlanishidagi samaradorligini alohida ta'kidlaydi hamda ularni zamonaviy pedagogika bilan integratsiya qilish imkoniyatlarini tahlil qiladi. Nasr (2007) esa tasavvufiy bilim va amaliyotning inson ruhiy hayoti hamda axloqiy kamolotdagi markaziy rolini yoritib, uni zamonaviy ta'lim tizimlariga tatbiq etish istiqbollarini asoslaydi.

Shuningdek, tasavvufiy tarbiyaning psixologik jihati ham muhim o'rin tutadi. Ushbu jarayonda insonning ichki dunyosi, hissiy intilishlari, ijtimoiy moslashuvchanligi hamda ruhiy barqarorligi shakllanadi. Pedagogik nuqtai nazardan, tasavvufiy tarbiya metodlari – xususan, zikr, tafakkur, muraqaba va riyozat – shaxsning o'zini anglash, ichki muvozanatni saqlash hamda ijtimoiy-axloqiy me'yorlarni o'zlashtirish jarayonlarini tartibga soladi. Shu jihatdan tasavvufiy tarbiya nafaqat diniy-amaliy, balki kompleks pedagogik tizim sifatida e'tirof etiladi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tasavvufiy ma'naviy tarbiya nafaqat insonning ruhiy va axloqiy kamoloti, balki uning pedagogik va ijtimoiy rivojlanishi uchun ham muhim omil hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy pedagogika va ma'naviy tarbiya tizimida tasavvufiy metodlarni integratsiya qilish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot sifat jihatdan olib borilgan bo'lib, unda ilmiy izlanishlarning nazariy va amaliy jihatlari o'zaro uyg'unlashtirilgan. Tadqiqot jarayonida tarixiy-tahliliy, mantiqiy hamda qiyosiy metodlar asosiy usullar sifatida qo'llanildi. Tarixiy-tahliliy metod yordamida tasavvufga oid klassik manbalar, jumladan, qadimiy asarlar va mualliflarning yozma merosi o'rganilib, ularning pedagogik hamda axloqiy mazmuni tahlil qilindi. Ushbu metod orqali tasavvufiy tafakkur va tarbiya tizimining rivojlanish bosqichlari, shuningdek, uning ijtimoiy va madaniy kontekstlari aniqlashtirildi.

Mantiqiy metod tadqiqotning nazariy asoslarini chuqurroq anglash va ularni tizimlashtirishda qo'llanildi. Mazkur metod yordamida tasavvufiy tarbiyaning asosiy prinsiplari, qadriyatlar tizimi hamda ularning zamonaviy pedagogik konsepsiyalar bilan o'zaro bog'liqligi izchil tahlil qilindi.

Qiyosiy metod esa tasavvufiy tarbiya tushunchalarini zamonaviy ta'lim nazariyalari bilan solishtirish imkonini berdi. Ushbu metod orqali an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlar, tarbiya jarayonidagi metodik usullar hamda pedagogik maqsadlarning o'xshash va farqli jihatlari aniqlandi.

Tadqiqot manbalari sifatida tasavvufga oid klassik asarlar, zamonaviy ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda konferensiya materiallari tanlab olindi. Shuningdek, Google Scholar, ResearchGate kabi akademik platformalarda chop etilgan ilmiy maqolalar ham tahlil qilindi. Ushbu manbalar asosida tasavvufiy tarbiyaning nazariy asoslari hamda ularning amaliy tatbiqi chuqur o'rganildi.

Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida tasavvufiy tarbiya tushunchalarining pedagogik mazmuni zamonaviy ta'lim tizimi va pedagogik nazariyalar bilan qiyosiy tahlil qilinib, ularni o'quv jarayoniga integratsiya qilish imkoniyatlari asoslab berildi. Shu bilan birga, sifat jihatidan olib borilgan metodologik yondashuv tadqiqotning ob'ektivligini ta'minlashga, asosli xulosalar chiqarishga hamda ilmiy natijalarni aniq va ishonchli tarzda bayon etishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tasavvufda ma'naviy tarbiya insonni ichki poklanish va axloqiy kamolot sari yetaklovchi uzluksiz jarayon sifatida talqin etiladi. Uning asosiy maqsadi nafsni tarbiyalash, qalbni illatlardan poklash hamda ruhiy uyg'unlashga erishishdan iborat bo'lib, mazkur jarayon shaxsning ichki dunyosini shakllantirishga, ruhiy barqarorligini mustahkamlashga va uning ijtimoiy muhit bilan uyg'unligini ta'minlashga xizmat qiladi. Tasavvufiy ma'naviy tarbiya turli metod va vositalar orqali amalga oshiriladi, xususan, zikr orqali qalbni xotirjamlik va ruhiy uyg'unlash holatiga olib borish, tafakkur orqali hayot, inson, tabiat va koinot haqidagi chuqur mulohazalar asosida idrokni rivojlantirish, riyozat orqali nafsni jilovlash va ichki intizomni mustahkamlash, shuningdek, muraqaba orqali ruhiy jamlanish va ichki kuzatuv asosida ongni poklash muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu metodlar nafaqat ruhiy kamolotga erishishga, balki insonning axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi va natijada shaxsning individual rivoji hamda ijtimoiy munosabatlarida ijobiy o'zgarishlar yuzaga kelishiga zamin yaratadi.

Tasavvufiy tarbiya o'zining nazariy asoslariga ega bo'lib, ular orasida nafs tarbiyasi insonning ichki mayl-lari va istaklarini boshqarish orqali ruhiy intizomni shakllantirishga qaratilgan jarayon sifatida namoyon bo'ladi, bunda shaxs o'zining kamchiliklarini anglab, ularni bartaraf etishga intiladi. Qalbni poklash esa hasad, g'urur, rashk kabi salbiy xislatlardan xalos bo'lishni anglatib, insonning ma'naviy idroki va ruhiy uyg'onishini ta'minlaydi. Shariat, tariqat va haqiqat birligi esa tarbiya jarayonining bosqichma-bosqich rivojlanishini ifodalab, shariat tashqi axloqiy tartibni shakllantiradi, tariqat ichki tarbiyaga yo'naltiradi, haqiqat esa ruhiy va ma'naviy kamolotni ta'minlaydi, natijada ushbu birlik shaxsning ichki va tashqi rivojlanishini uyg'unlashtiruvchi metodologik asos sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari tasavvufiy tarbiyaning nafaqat individual rivojlanish va ruhiy barqarorlikni mustahkamlashga, balki shaxsning ijtimoiy hayotda axloqiy me'yorlarga rioya etishi hamda boshqalar bilan samarali munosabatlar o'rnatishiga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv zamonaviy pedagogik nazariyalar bilan qiyoslanganda, uning metod va tamoyillarini ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish mumkinligi aniqlanadi. Tasavvufiy tarbiya metodlari zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashib, ustoz–shogird modeli orqali murabbiylik, reflektiv ta'lim va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga yaqinlashadi. Ustoz–shogird aloqasi shaxsning ichki o'sishini qo'llab-quvvatlash, axloqiy qadriyatlar va printsiplarni yetkazish hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Tasavvufiy tarbiya metodlari o'zining amaliy yo'nalishida bilim berishdan ko'ra tajribaga asoslanganligi bilan ajralib turadi, bu esa ularni zamonaviy kompetensiyaviy ta'lim tizimi bilan uyg'unlashtiradi, chunki ushbu yondashuv o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini, tanqidiy fikrlash qobiliyatini hamda o'z-o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Xususan, riyozat va muraqaba kabi metodlar o'quvchining o'zini tahlil qilish, qaror qabul qilish va o'z faoliyatini reflektiv tarzda baholash qobiliyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, tasavvufiy tarbiya axloqiy va ruhiy qadriyatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lib, bu jihat zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan integratsiyalashuvi uchun qulay zamin yaratadi, chunki shaxsga yo'naltirilgan ta'lim o'quvchining individual ehtiyojlari, qiziqishlari va ichki motivatsiyasini hisobga oladi, tasavvufiy metodlar esa uning ruhiy va axloqiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Bundan tashqari, tasavvufiy tarbiya tajribaviy o'qitish, mentorlik va o'z-o'zini rivojlantirish kabi zamonaviy pedagogik metodlar bilan uzviy bog'liq bo'lib, ustozning shogirdga yo'naltirilgan tarbiyaviy amaliyotlari murabbiylik tizimining samarali elementlari bilan uyg'unlashadi, bunda shogird o'z tajribasi orqali bilim oladi va ichki motivatsiyasini rivojlantiradi, bu esa zamonaviy "learning by doing" yondashuvi bilan hamohangdir. Umuman olganda, tadqiqot natijalari tasavvufiy tarbiya metodlarini zamonaviy pedagogik kontekstda qo'llash orqali nafaqat shaxsiy rivojlanishga, balki ijtimoiy muhit bilan uyg'unlashishga ham erishish mumkinligini ko'rsatadi, shu bois tasavvufiy pedagogika va zamonaviy ta'lim nazariyalari o'rtasidagi sinergiya ta'lim jarayonini yanada boy, samarali va insonparvar yo'nalishga ega tizimga aylantirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tasavvufda ma'naviy tarbiya chuqur nazariy-metodologik asosga ega bo'lgan pedagogik tizim sifatida shakllangan bo'lib, u nafaqat shaxsni ma'naviy jihatdan kamol toptirishga, balki axloqiy yetuklikni ta'minlash va ichki muvozanatni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tasavvufiy tarbiya jarayoni o'zining metodik vositalari – zikr, tafakkur, riyozat va muraqaba orqali shaxsning ruhiy, axloqiy hamda ijtimoiy fazilatlarini uyg'un ravishda rivojlantirishga imkon yaratadi.

Shuningdek, tasavvufiy tarbiya merosi zamonaviy ta'lim tizimida ma'naviy-axloqiy tarbiyani boyituvchi muhim pedagogik manba sifatida qo'llanilishi mumkin. Ustoz–shogird modeli, tajribaga asoslangan yondashuv hamda shaxsga yo'naltirilgan metodlar zamonaviy pedagogik konsepsiyalar bilan uyg'unlashadi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning ichki motivatsiyasini rag'batlantirish hamda ularni ijtimoiy jihatdan mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantirish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida tasavvufiy tarbiyaning nazariy asoslari va metodik yondashuvlari izchil tahlil qilinib, zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan qiyoslandi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, tasavvufiy tarbiya o'zining qadimiy ildizlariga qaramay, bugungi ta'lim jarayonida ham samarali pedagogik vosita sifatida qo'llanishi mumkin. Shu bilan birga, tasavvufiy metodlar shaxsning reflektiv fikrlashini, o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini hamda ijtimoiy muhit bilan uyg'unligini oshirish orqali zamonaviy kompetensiyaviy ta'lim talablari bilan uyg'unlashadi.

Umuman olganda, tasavvufiy tarbiya nafaqat diniy va ma'naviy meros, balki zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan integratsiya qilingan holda ta'lim tizimining ma'naviy-axloqiy komponentini mustahkamllovchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari ushbu pedagogik tizimni o'quv jarayoniga integratsiya qilish orqali shaxsning ichki rivojlanishi, axloqiy kamoloti hamda ruhiy barqarorligini oshirish mumkinligini asoslab beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Al-Ghazali, A. H. (12th c./2015). *Ihya' 'Ulum al-Din: Revival of the Religious Sciences*. Beirut: Dar al-Kutub al-Ilmiyya.
2. Rumi, J. (2006). *Masnavi-i Ma'navi: Spiritual Couplets*. Tehran: Ketab Sara.
3. Knysh, A. (2017). *Islamic Spirituality: Foundations*. Leiden: Brill.
4. Nasr, S. H. (2007). *Sufi Essays*. Albany: State University of New York Press.
5. Trimmingham, J. S. (1998). *The Sufi Orders in Islam*. Oxford: Clarendon Press.
6. Komilov, N. (2009). *Tasavvuf*. Toshkent: O'zbekiston.
7. Satimova, S. S. (2025). Tasavvufiy ta'limning ma'naviy tarbiyadagi o'rni. *Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*.
8. Ulug'ov, J. (2025). Ma'naviy milliy tarbiyada tasavvufning ta'siri va ahamiyati. *Tamaddun Nuri Journal*.
9. Subaidi, S. (2025). Sufi educational tenets: Practical encounters of Sufi teachings and educational curricula. *Teosofia: Indonesian Journal of Islamic Mysticism*.
10. Sobirova, Z. M. (2020). The role of Sufism teaching in spiritual education of youth. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.